

(42. 2.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 25 Mei 1905.)

§ 1. De levensverzekering neemt in de samenleving, gelijk terecht in het Voorloopig Verslag wordt opgemerkt, eene belangrijke plaats in. Intusschen ook al ware die plaats minder belangrijk, tusschenkomst van den Wetgever schijnt gerechtvaardigd en noodig, waar in het maatschappelijk verkeer eene moeilijkheid rijst, die, voor welk geval dan ook, het verkrijgen van recht door rechthebbenden belet of belemmert.

Indien, niettegenstaande door een contractant aan alle verplichtingen is voldaan, uitbetaling van de verzekerde som achterwege moet blijven wegens eene, door de wet zelve in het leven geroepen omstandigheid, waarin rechthebbenden geene verandering kunnen brengen, geschiedt onrecht en doet zich een conflict voor, hetwelk alléén de Wetgever door wegruiming van die omstandigheid bij machte is op te lossen. In casu is die omstandigheid het wettelijk verbod van opgave van de doodsoorzaak, hetwelk uit den inhoud van het eedsformulier kan worden afgeleid. Niet alleen voor rechthebbenden op de uitkeering, maar ook tegenover de levensverzekeringmaatschappijen, waaraan geene onrechtmatige bevoordeeling — die ze trouwens zelve niet verlangen — mag worden gelaten, is ingrijpen van den Wetgever geboden.

Het geldt hier dan ook geenszins een bloot commercieel belang, doch wegneming van een misstand. De Regeering heeft zich te stellen nóch op het standpunt van de maatschappijen, nóch op dat der geneeskundigen, maar heeft zich af te vragen of het wettelijk voorschrift, tengevolge waarvan het conflict tusschen beide ontstond, ongewijzigd mag worden bestendigd. Deskundig medisch advies werd hier niet vereischt; immers is hier geene geneeskundige aangelegenheid, doch eene rechtsvraag in het spel. In dit verband is dan ook niet duidelijk, hoe ten deze zou kunnen worden gesproken van een nog niet genoegzaam verkend terrein.

Het conflict zoude inderdaad eveneens verdwijnen, indien de levensverzekeringmaatschappijen de verplichting tot opgave van de doodsoorzaak uit hare polissen lieten vervallen. Maar men mag de oogen niet sluiten voor het feit, dat die maatschappijen dit nu eenmaal *niet* doen en dat anderzijds ook de rechthebbenden zich blijkens de contracten vrijelijk aan de gestelde voorwaarde onderwerpen. Zoo niettemin die voorwaarde niet wordt nageleefd en daarmee aan één der contractanten schade wordt berokkend, is dit niet te wijten aan dien contractant, noch aan de maatschappij, noch ook aan den geneeskundige, die zich gebonden acht, doch aan de wetsbepaling, welke geacht kan worden den geneeskundige het zwijgen op te leggen. Rest de vraag, of behoud van die wetsbepaling in hare algemeenheid noodzakelijk is dan wel door wijziging het gerozen bezwaar is te keeren. De ondergeteekende meent, dat opheffing van dat bezwaar zwaarder moet wegen dan het belang van geheel onveranderd behoud van de bestaande onzekere regeling. Te meer klemt de noodzakelijkheid van voorziening, wijl, ook al lieten de maatschappijen in het vervolg den eisch van opgave van de doodsoorzaak vallen, voor de ontelbare loopende polissen die eisch alsnog deel van het contract uitmaakt.

§ 2. Indien de bovenstaande beschouwingen worden aanvaard, kan aan de vraag, met welk doel de levensverzekeringsmaatschappijen de verklaring betreffende de doodsoorzaak vorderen, geen groot gewicht worden toegekend. De wetgever heeft eenvoudig te rekenen met het feit, dat bij vrijwillig in het maatschappelijk verkeer gesloten overeenkomsten bedoelde eisch algemeen onder de voorwaarden van het contract wordt opgenomen en *wederzijds* wordt aanvaard, terwijl niet-ervulling van de voorwaarde voortvloeit uit gebondenheid aan een door den wetgever min duidelijk geformuleerd verbod. Neemt het conflict, ontstaan ten gevolge van aanneming van eene historisch verklaarbare interpretatie van dat verbod, steeds grooter afmetingen aan, zoo zoude het ten slotte zijn te duchten, dat van het sluiten van zoodanige contracten, welke geen zekerheid

meer bieden, werd afgezien en dat aldus het nuttig instituut der levensverzekering in onbruik zoude geraken.

Van de zijde van belanghebbenden is als doel van het stellen van den meergemelden eisch alléén genoemd het voorkomen van bedrog. Het wil ook den ondergeteekende toeschijnen, dat hier aan verzameling van statistische gegevens betreffende levensduur en doodsoorzaak niet moet worden gedacht. Gegevens omtrent den levensduur zijn gemakkelijk van elders te erlangen. Gegevens omtrent de doodsoorzaken van de naar verhouding kleine groep van bij eene maatschappij verzekerde personen, zouden, gelijk in het Verslag wordt betoogd, slechts zeer geringe statistische waarde hebben. Daarenboven is statistisch materiaal omtrent de frequentie der verschillende doodsoorzaken in het algemeen, ook in verband met den bereikten leeftijd, op groote schaal lijkgebracht en gepubliceerd.

Bij de bespreking van bedrog in het Voorloopig Verslag is, naar het den ondergeteekende voorkomt, te weinig nadruk gelegd op het verstrekken van onjuiste opgaven door den verzekerde zelve. Gelijk terecht wordt uiteengezet, is controle op de verklaringen van de geneeskundigen, naar aanleiding van wier rapport de verzekering is gesloten, uiterst bezwaarlijk en ware bovendien bedrog hier niet te bewijzen. Gevallen van zelfmoord zijn niet zeldzaam, doch, naar wordt aangegeven, kan de maatschappij zich tegen schade vrijwaren door de bepaling, dat het recht op de uitkeering vervalt, indien de verzekerde binnen een termijn van één of twee jaren komt te overlijden.

Van groote beteekenis daarentegen is het verstrekken van ware opgaven door den verzekerde zelve. Een nauwkeurig, maar uiteraard kortstondig onderzoek — van een termijn van observatie kan hier de rede niet zijn — geeft geen genoegzaam licht omtrent doorstane ziekten, nog aanwezige kwalen of verschijnselen en verdere gegevens, welke den verzekerde zelve zeer goed bekend zijn. Beantwoordt hij de des-betreffende vragen opzettelijk onjuist, zoo kan in vele gevallen na zijn dood wel niet het bewijs van bedrog in strafrechtelijken zin, maar althans het bewijs van de onwaarheid zijner opgaven door getuigen worden geleverd en kan hiermee naar gelang van bepalingen van het contract worden volstaan om de uitkeering te weigeren of te verminderen.

Er is der Regeering niet bekend, in hoevele gevallen moeilijkheden rezen. De arbitraie uitspraak, in het Verslag bedoeld, wordt hierbij overgelegd. (1)

§ 3. De wetgever zijnerzijds kan wel een hinderpaal, door hem zelve gesteld, uit den weg ruimen, gelijk het ontwerp in verband met de voorgestelde wijziging van den beroeps-eed doet, doch kan op wijziging van denkbeelden, op meeningen omtrent het beroepsgeheim geen rechtstreekschen invloed uitoefenen. Echter mag de hoop worden uitgesproken, dat, waar de wet zelve uitdrukkelijk bevoegdheid tot mededeeling verleent, de geneeskundigen niet op grond van eene opvatting, die het beroepsgeheim als volstrekt aanmerkt, zullen weigeren die bevoegdheid uit te oefenen. Men houde hierbij in het oog, dat eenerzijds in verreweg de meeste gevallen tegen mededeeling van de doodsoorzaak geen enkel zedelijk of stoffelijk belang zich verzet, terwijl anderzijds hier slechts bij hooge uitzondering eene opgave van de doodsoorzaak kan worden gegeven *tengevolge* van hetgeen als geheim den geneesheer is toevertrouwd. Hoe dit zij, het wetsontwerp zal in elk geval, zooals het Voorloopig Verslag zegt, tengevolge hebben, dat diegenen onder de medici, die zich voor hunne weigering op den eed beroepen, thans geen bezwaar meer zullen maken de gevraagde inlichting te verschaffen.

Verder te gaan en de geneeskundigen tot het afgeven van de verklaring te verplichten, acht de ondergeteekende niet genoegzaam gemotiveerd. Ten onrechte gewaagt het Voorloopig Verslag van „eene verplichting, die de toepasselijkheid van art. 272 van het Wetboek van Strafrecht zou opheffen”. Ook wanneer de geneesheer *bevoegd* verklaard wordt de doodsoorzaak mede te deelen, is toepassing van dat artikel uitgesloten. Overigens rijst de vraag, of mededeeling van de doodsoorzaak wel ooit geacht zou kunnen worden te vallen onder gemeld artikel, hetwelk straf bedreigt tegen opzettelijk *bekendmaken* van een *geheim* en tevens bepaalt, dat het misdrijf, indien het tegen een bepaald persoon is gepleegd, slechts vervolgd wordt op *diens klachte*. Afgescheiden hiervan schijnt het wel raadzaam een

(1) Dit stuk is ter griffie nedergelegd, ter inzage van de leden.

Nadere wijziging van de wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 60), regelende de uitoefening der geneeskunst.

wettelijk beletsel, hetwelk het optreden van geneeskundigen ten behoeve van derden blijkt te bemoeilijken, op te heffen, doch min rationeel hen tot tusschenkomst ten behoeven van derden te dwingen.

De bewering, dat tengevolge van het wetsontwerp eene afkeurenswaardige concurrentie zal ontstaan tusschen medici, die eene hooge opvatting hebben van de verplichting tot geheimhouding en op dit gebied minder fijngevoelende geneeskundigen, bevat eene tegenstelling, welke niet kan worden aanvaard door den ondergeteekende, die juist blijkens de indiening van het wetsontwerp de dusgenaamd hooge opvatting verwerpt.

Met de beschouwingen, op blz. 4 van het Verslag te berde gebracht ter bestrijding van meer of minder ernstige bezwaren tegen wettelijke verplichting kan de ondergeteekende instemmen, doch die bezwaren verdwijnen evenzoo, indien slechts uitdrukkelijk *bevoegdheid* wordt verleend, terwijl aan den anderen kant het opleggen van *verplichting* hen, die zich zedelijk volstrekt gehouden achten, er toe zouden leiden liever de wet te overtreden dan in hun vermeenden plicht te kort te schieten. Met dit ontwerp zal, naar terecht in het Voorloopig Verslag wordt opgemerkt, wel is waar niet geheel worden bereikt wat gewenscht wordt, maar onwankelbare gemoedsbezwaren worden anderzijds in hunne waarde gelaten.

Maar hetgeen in het midden wordt gebracht aangaande het denkbeeld om de verplichting op te leggen te verklaren, of de dood al dan niet het gevolg is van zelfmoord, kan de ondergeteekende zich vereenigen.

Dat, zoolang toezicht van Overheidswege ontbreekt, min soliede maatschappijen het vertrouwen van een deel van het publiek kunnen genieten, moet worden toegegeven, maar dat mededeeling van de doodsoorzaak door die maatschappijen als middel tot afpersing wellicht niet ongebruikt zal worden gelaten, is uiterst onwaarschijnlijk. Vooreerst zijn de gevallen, waarin door bekend geraken van de doodsoorzaak ernstige familiebelangen kunnen worden geschaad, op zich zelve schaarsch en nog verdeeld over bedoelde min soliede maatschappijen en de vele, welke zich in geen geval tot misbruik zullen leenen. In de tweede plaats, al treden op het gebied der levensverzekering personen op, die allerminst vertrouwen verdienen, zoo behoeven zij nog niet te behooren tot eene categorie van lieden, die zich niet ontzien het misdrijf van afpersing te plegen. Eindelijk wordt dat middel gemeenlijk aangegrepen tegenover goeude personen en deze wenden zich in den regel niet tot min soliede maatschappijen.

Aan belanghebbenden toe te staan inzage te nemen van de verklaring, door den geneeskundige afgegeven ten behoeve van den burgerlijken stand, acht ook de ondergeteekende, op grond van hetgeen dienaangaande in het Voorloopig Verslag wordt aangevoerd, verkeerdt.

Blijkens de bewoordingen van het artikel, luidt het algemeen en stelt het geene uitzondering voor het denkbare, maar niet zeer waarschijnlijke geval, dat de overledene den wensch te kennen heeft gegeven, dat de oorzaak van zijn dood niet aan de levensverzekeringmaatschappij zal worden medegedeeld. Indien de overledene zelf eene verzekering heeft aangegaan, of indien derden dat hebben gedaan met zijn goedvinden, zal hij zich ter voorkoming van schade van het uitspreken van bedoelden wensch onthouden. Indien derden buiten zijn medeweten eene verzekering op zijn leven hebben gesloten, is er voor hem geene aanleiding dien wensch te uiten en ook zoo hij, voorzichtigheidshalve, voor het geval derden eens eene verzekering zouden verlangen te sluiten op zijn leven, bij voorbaat den wensch mócht hebben geuit, is er geen voldoende grond om deswege de uithetaling in gevaar te brengen. Immers van algemeene bekendmaking van de doodsoorzaak is geen sprake en op schending van het geheim, waaraan trouwens geen voordeel zoude zijn verbonden, is eene zware straf gesteld.

De ondergeteekende is mede van oordeel, dat intrekking van het bepaalde bij art. 307 van het Wetboek van Koophandel met verbod om uitkeeringen te weigeren uitsluitend op grond van het ontbreken van de verklaring omtrent de doodsoorzaak geene aanbeveling verdient.

Ter zake van alle thans loopende verzekeringen zoude zoodanige maatregel geen effect sorteeren, nu daaraan bezwaarlijk terugwerkende kracht met betrekking tot reeds gesloten contracten zou kunnen worden toegekend.

§ 4. In zake de hier besproken materie sluit de ondergeteekende zich aan bij de opmerking, dat die geheel ligt buiten het kader van het wetsvoorstel en alzoo thans niet aan de orde is.

§ 5. Waar slechts in twee wetten wijziging viel te brengen,

scheen samenvatting in één ontwerp niet op hare plaats. Uit het indienen van twee afzonderlijke ontwerpen van wet — opsomming van wijzigingen bij één ontwerp is slechts gebruikelijk, zoo een groot aantal wetten eene geringe verandering hebben te ondergaan — schijnt geene verwarring te kunnen ontstaan. Bovendien omvat het ontwerp tot wijziging van de wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* n°. 222) verschillende punten, welke met de hier behandelde aangelegenheid niet in verband staan en was reeds deswege afzonderlijke wijziging van die wet noodig.

§ 6. De redactie is in overeenstemming gebracht met de formulering, neergelegd in het ontwerp van wet tot nadere wijziging van de wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 61). Begrafenisfondsen kunnen nimmer als maatschappijen van *levensverzekering* worden aangemerkt.

Commissarissen kunnen noch als bestuurders van de maatschappij noch als verdere bij haar werkzaam zijnde personen worden beschouwd.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

KUYPER.

(42. 3.)

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is artikel 5 der wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 60) regelende de uitoefening der geneeskunst, te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Eenig artikel.

Aan artikel 5 der wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 60), regelende de uitoefening der geneeskunst, gewijzigd bij de wetten van 23 April 1880 (*Staatsblad* n°. 65), 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 21 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 157) wordt toegevoegd een nieuw lid, luidende als volgt:

„Zij zijn bevoegd, hetzij indien daartoe door den overledene schriftelijk machtiging was verleend of indien, in geval van diens minderjarigheid, voogdij of curateele, zoodanige schriftelijke machtiging door zijnen vader, voogd of curator was of alsnog wordt gegeven, hetzij op schriftelijk verzoek van reehthebbenden op de polis, opgaaf van de oorzaak van den dood te doen aan de bestuurders der op openbaar gezag ingestelde lichamen, naamlooze vennootschappen, wederkeerige verzekerings- of waarborgmaatschappijen, coöperatieve of andere rechtspersoonlijkheid bezittende vereenigingen of stichtingen, bij welke eene overeenkomst van verzekering op zijn leven was gesloten. De bestuurders van en de verdere personen, werkzaam aan de bedoelde lichamen, vennootschappen, maatschappijen, vereenigingen of stichtingen, zijn verplicht tot geheimhouding van die opgaaf, behalve in en buiten rechten tegenover hem, die aanspraak maakt op uitkeering krachtens de polis.”

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Binnenlandsche Zaken.